HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבינא אמר לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד דתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שחשודין על העריות ורמינהו (א) [א]האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה ע"י נפשות אסורה לבעלה אלא לאו ש"מ שאני לן בין לכתחלה לדיעבד ממאי דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא והכא היינו טעמא דמתיירא משום הפסד ממונו תדע דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה [ב]ותו לא מידי רבי פדת אמר לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן [ג]דתנן גבי פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה נקחת מן העובדי כוכבים וחכמים [ב]מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דר"א סבר חיישינן לרביעה ורבנן סברי [ג]לא חיישינן לרביעה ממאי דלמא דכ"ע לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דרבי אליעזר כדרב יהודה אמר רב [ד]דאמר רב יהודה אמר רב [ד]הניח עליהן עודה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך בה מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן לא ס"ד משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא ה"נ לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא התם יצרו תוקפו ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א כדתני שילא דתני שילא מ"ט דר' אליעזר [1]דבר אל בני ישראל ויקחו אליך בני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו לא סלקא דעתך דקתני סיפא [ה]וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן ואי סלקא דעתך כדתני שילא בשלמא פרה כתיב בה קיחה אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר

אלא

רבינא. מהדר לתרוצי מתני' וברייתא דלעיל לעולם חשידי ומתני' לכתחילה קתני דאין מעמידין משום דלמא רבע לה וברייתא דקתני אין חוששין משום רובע משום נרבע דיעבד דמשום לשעבר קביעת למיסרה דלמא כבר רבעה ולכבר (א) ארבעה לא חיישינן: **ומנא תימרא.** דלמידי דחשידי ביה שני לן בין לכתחילה בין לדיעבד דלכתחילה לא מייחדינן ליה בהדייהו והיכא דאיתיחד לא מיתסר ולא אמרינן נבעלה לו: **ע"י ממון.** שהיתה חייבת ממון מותרת לבעלה: **הפסד ממון.** דסבר אי בעילנא לה תו לא פרע לי בעלה מידי: **תדע.** דמשום הפסד ממון הוא דשרי לה דקתני על ידי נפשות שנתחייבה הריגה אסורה לבעלה אלמא היכא דלא מירתת להפסד ממונו אפקורי מפקר לה וחיישינן שמא נבעלה לאחד מהן ברצון. ואית דמוקמי לה באשת כהן דמיתסרא באונס ולשון עיקר דבכתובות (דף כו:) מוכח דבאשת ישראל קאי: **ותו לא מידי.** (ב) אין להקשות על דבר זה דודאי טעמא ע"י ממון מותר משום דחייש עובד כוכבים להפסד ממונו: **פרת חטאת.** פרה אדומה: ה"ג **ממאי דלמא כולי עלמא לא חיישי לרביעה וטעמא דר"א כו': עודה של שקין.** שקין הרבה ריקנין קשורין ביחד: **פסלה.** דכתיב ו) אשר לא עלה עליה בהעלאה בעלמא: **ובעגלה.** עגלה ערופה אינה נפסלת בהעלאת עול: **עד שתמשוך בו.** דכתיב בעגלה (דברים כא) אשר לא משכה בעול. ז) (לישנא אחרינא עודה עץ שטווין בו שקין): (ג) **לא ס"ד.** דטעמא דר"א משום עודה: **דמשום הנאה פורתא.** להקל מעליו משוי מעט: **לא מפסיד טובא.** דמים יקרים של פרה אדומה אלא ודאי טעמא משום רביעה הוא: **יקחו.** ימכרו קרי ביה ויקחו:

אלא

רבינא אמר הא לכתחילה הא דיעבד. לכאורה משמע דרבינא דהכא ורבי פדת דבסמוך לית להו ההוא שנויא דלעיל דלאדם חס על בהמתו כו' מדמהדרי אשנויא אחרינא ותימה א"כ מה יתרצו משני המשניות ההיא דאין מעמידין וההיא דמקום שנהגו למכור מוכרין דלעיל בפ"ק (דף יד:) ואין לומר שיתרצו כשנויא קמא דרב דלעיל במקום שהתירו למכור התירו ליחד דלא נחשדו ארביעה כיון דלא קם דאף רב הדר ביה משום טעמא דפרשי' וי"ל דודאי בין רבינא בין רבי פדת אית להו שנויא דעובד כוכבים חס על בהמתו לענין שלא יאסור למכור להם בשום מקום ואף במקום שנהגו שלא למכור נמי ליכא איסורא אלא מנהגא כדפרישית מיהו מיסתבר להו דלענין קרבן יש לנו להחמיר ולאסור אף במקום שמוכרין ולא לסמוך על אותו טעם דעובד כוכבים חס על בהמתו אי לאו טעמא דדיעבד לרבינא ולר' פדת דמוקי לה כרבנן דלא חיישינן לרביעה כלל וא"ת ור' יוחנן דמשני לקמן (דף כד:) גדול יש לה פחותה מבת שלש נעקרת בת שלש אינה נעקרת מה יתרץ מההיא דמקום שנהגו למכור מוכרין משמע כל בהמות אפילו יתרות על שלש ועוד דפחות מבת שלש נמי היה לו לאסור שמא תשהה אצלו עד שתהיה בת ג' וירבענה וי"ל דכן פירוש דבריו פחותה מבת ג' ודאי נעקרת ובת ג' רוב הפעמים אינה נעקרת אבל אינו ודאי כ"כ הילכך במקום שנהגו מוכרין אפילו בת שלש דעובד כוכבים חס לפי שאינו יודע בודאי ודואג שלא תעקר ולענין קרבן מוקי ההוא דלוקחין בפחותה מבת ג' ולא מיבעיא במקום שמוכרין דשרי ליקח אלא אף במקום שנהגו שלא למכור לוקחין לקרבן דכיון דודאי נעקרת חיים עלה ולא רבעה ומה שנהגו שלא למכור משום חשש דרביעה לאחר שלש כדפרשינן אבל בת שלש אין לוקחין דאינה נעקרת כ"כ בודאי ואיכא למיחש דלמא רבעה:

על ידי ממון מותרת לבעלה. פ"ה דמיירי באשת ישראל וקשיא דא"כ היכי מוכח דשריא בדיעבד משום דאמרינן דודאי לא נבעלה דלמא לעולם אימא לך דנבעלה ומיהו להכי שריא משום דאשת ישראל שנבעלה באונס מותרת ואין לאוסרה ° משום דשמא נתרצית לו דודאי כיון דאינה נתפסת אנפשות לא מפחדה ולא מתרצית ליה לכך נראה לפרש דודאי מיירי באשת כהן דאף באונס אסורה והכא מותרת דאמרינן ודאי לא נבעלה וכן משמע בפרק שני דכתובות (דף כו: ושם) דפשיטא ליה לתלמודא דמתניתין מיירי באשת כהן דמייתי עלה בגמרא התם ההוא מעשה באשה אחת שהורהנה באשקלון ורחקוה בני משפחתה ואי באשת ישראל הוה ההוא עובדא מאי קאמר ורחקוה בני משפחתה לא הוה להו לרחק אלא לבעלה ועוד מתוך המשנה יש להוכיח דמיירי באשת כהן דקתני על ידי ממון מותרת לבעלה טעמא דע"י ממון דמרתת אהפסד ממונו הא שלא על ידי ממון אסורה ואף על פי שאין לתלות (ד) נתרצית כיון שאינו ע"י נפשות ואי באשת ישראל אמאי אסורה אלא ודאי באשת כהן והא דנקט מותרת לבעלה ולא נקט מותרת לכהונה משום סיפא נקט דע"י נפשות אסורה לבעלה והתם אף באשת ישראל אסורה לבעלה דאיכא למימר משום פחד נפשות נתרצית לו וא"ת מאי ס"ד דרבינא דבעי לאוכוחי היתר דיעבד מהכא הא ודאי דמשום הפסד ממונו הוא וי"ל דסבר רבינא דכיון דנחבשה שהיא מסורה בידו היה לו לאסור באשת כהן ולמיחש מיהא לבעילת אונס ואע"ג דאיכא הפסד ממון ומדשרינן הכא דיעבד ה"ה אף היכא דליכא הפסד ממון ותלמודא דחי דלית ליה הך סברא אלא אית ליה הפסד ממונו שאני: **תדע** דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה. תימה מאי קאמר תדע דלמא שאני ע"י נפשות דאיכא למימר מחמת פחד נתרצית לו ותבעתו אבל שלא ע"י נפשות מותרת ואף היכא דליכא הפסד ממון וי"ל דודאי שלא ע"י ממון אסורה דאי ס"ד מותרת אמאי נקט רישא הפסד ממון ליתני שלא ע"י נפשות מותרת אלא ודאי הפסד ממון דוקא נקט וסיפא דקתני ע"י נפשות ה"ה שלא ע"י נפשות אסורה לכהן דבה איירי אלא בא להשמיענו דאף לישראל אסורה דאיכא למימר מחמת פחד נתרצית לו: **ותו** לא מידי. פי' דודאי הפסד ממון שאני אבל יחוד בעלמא אימא דאסור אף בדיעבד תימה אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו אשת כהן יושבת תחת בעלה דא"א שלא תתיחד עם שום עובד כוכבים שעה אחת וכיון דליכא הפסד ממון חיישינן וי"ל דאין זה אלא דחוי בעלמא כלומר מהכא לא תוכיח ומכל מקום דברי רבינא אמת הן ועי"ל דאפילו לפי המסקנא אין לאסור יחוד מועט דדוקא נחבשה שאני לפי שהיא מסורה בידו כעין בהמה דהכא דבידו לרבעה אבל היכא שאינה תחת ידו של עובד כוכבים כלל ויכולה לצעוק ויהיה לה מושיע ודאי העובד כוכבים מרתת ואין לאוסרה על אותו יחוד וכן עיקר ובירושלמי דחי דאין דמיון אשה לבהמה שאני אשה שדרכה לצווח ואפילו חרשת דרכה לרמוז: **התם** יצרו תקפו. תימה לעיל דאמר רב עובד כוכבים חס על בהמתו ורבי פדת נמי אית ליה ההוא שנויא כדפרי' נימא יצרו תקפו מכ"ש דפרה דדמיה יקרים י"ל שאני הכא כיון דדמיה יקרים עומדת למכור לישראל וכיון שהוא ודאי מוכר הפרה וסבור הוא להעלים ואינו חושש כיון שיצרו תקפו:

ש"מ

מסורת הש"ס

א) כתובות כו:, ב) [סוכה לו: וש"נ], ג) פרה פ"ב מ"א, ד) סוטה מו., ה) [פרה פ"ב מ"א ע"ש], ו) [במדבר יט], ז) [כל זה שייך לעיל בד"ה עודה],

◆

תורה אור השלם

1. זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: במדבר יט ב

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה על וכו' משום דשמא נתרצית לו. עי' לקמן דף כה ע"ב תוס' ד"ה איכא:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבינא וכו' ולכבר רבעה לא חיישינן: (ב) ד"ה ותו לא מידי אין להקשות. נ"ב כהאי לישנא הוא בדף סד לקמן ובהוריות ספ"ב וביבמות דף לט ע"א: (ג) ד"ה לא ס"ד וד"ה דמשום וד"ה לא הד"א: (ד) תוס' ד"ה על ידי וכו' שאין לתלות שנתרצית:

◆

מוסף רש"י

ע"י ממון מותרת לבעלה. דמרתתי להפסיד ממונן ואין מפקירין אותה (כתובות כו:). **ע"י נפשות.** שהיתה נידונת למות, **אסורה לבעלה.** דהואיל ונוהגין בה הפקר חוששין שמא נתרצתה באחד מהן (שם). **ותו לא מידי.** אין לדון אחר דבר זה (סוכה לו:) **אין להשיב על כך** (יבמות לט. וקדושין כא:) **תו ליכא לאקשויי מידי** (ערובין קג:) **ליכא לשנויי מידי** (סנהדרין סב.) **אין להקניט בדבר זה** (שם סו:). **הניח עליהן. על פרה** (סוטה מו. ושם: עליה). **עודה של שקין.** אגודה של שקין (שם). **פסלה.** ואע"ג דלאו עול הוא ובעלייה לחודיה מיפסלא כדכתיב בפרה במלאכת עול האמורה בה אשר לא עלה, בעלייה לחודה ואפילו שלא משכה (שם). **ובעגלה עד שתמשוך.** שתטלטל המשא מעט, דבעגלה כתיב אשר לא משכה (שם).

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' ל סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף יא:

י ב ג ד מיי' פ"א מהל' פרה אדומה הלכה ז סמג לאוין שטו:

◆

רבינו חננאל

ופריק רבינא לא קשיא מתני' לכתחילה אין מעמידין הא דאי עבד והעמיד לוקחין ואין חוששין דלמא רבעה מדתנן לא תתיחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות. ותנינן האשה שנחבשה על ידי ממון מותרת לבעלה מאי לאו לכתחילה לא תתיחד ואם נתיחדה דיעבד אין חוששין לה. ודחינן לה שאני הכא דמתיירא לבוא עליה משום הפסד ממונו. תדע שהוא כך דקתני סיפא נחבשה על ידי נפשות אסורה לבעלה כיון דאין לו ממון עליה ודאי בא עליה. ר' פדת משני מתני' ר' אליעזר היא דאסר והא דתני לוקחין רבנן דשרו. דתנן בפרה בפ' שני גבי פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה ניקחת מן העובדי כוכבים וחכמים מכשירין. ודחינן ודילמא ר' אליעזר ורבנן לאו משום דחיישי לרביעה אלא דכ"ע לא חיישי לרביעה דיעבד כרבינא ואין חשודין בפרה אלא משום מלאכה כדרב דאמר הניח עליה בפרה אדומה עודה של שקאין פסולה. פי' עודה חבק מצוייר א) של עדיים שאוגדין אותה בבהמה ודומה לעול שפוסל את הפרה. ר' אליעזר חייש ורבנן לא חיישי (ובעגלה) [ובפרה] כתיב אשר לא עלה עליה עול משעה שהעלה עליה פסלה. ובעגלה כתיב אשר משכה בעול. ואמרינן בפרה מאי טעמייהו דרבנן דלא חיישי משום עודה של שקאין. דמשום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. דאמר דלמא מרגשי ישראל ולא זבני לה הכא נמי בשאר בהמות נימא משום הנאת רביעה לא מפסיד טובא ואפילו לכתחלה ליכשרו. ודחינן גבי רביעה יצרו תקפו. והדרינן לטעמא אחריתי ודלמא כולי עלמא לא חיישי לרביעה כלל. ב)ור' אליעזר בר שילא דתני מאי טעמא דר' אליעזר דכתיב דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה מישראל יקחו ולא מן העובדי כוכבים. ודחינן לא ס"ד דתנינן וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות. וכי כל קרבנות מי כתיבא בהו קיחה. ודלמא לא פליגי רבנן על ר' אליעזר

א) עי' בערוך ערך עד התשיעי מש"כ בשם הגאונים ז"ל בפירוש עודה ע"ש.

ב) נראה דצ"ל וטעמא דר"א כדתני שילא דתני שילא מ"ט דר"א וכו'.